

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دُوِيْنِ بِهِمَاشِ اِسْلَامِی

تطبیق اصول حرفه‌ای حسابداری و حسابرسی با موازین شرعی

دی ماه ۱۳۹۵

سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

نقش حسابداری و حسابرسی

تأمین اطلاعات جامع از منابع و امکانات

استقرار حسابداری مدیریت و حسابرسی عملیاتی

هزینه یابی دقیق ، تقویت کنترل های داخلی و سیستم های مالی

استقرار نظام جامع مالی

تأمین اطلاعات قیمت تمام شده تولیدات

شفافیت در شناسایی هزینه ها و زمینه های صرفه جویی

استقرار نظام حسابداری تعهدی و شناسایی درآمد ها

مدیریت ریسک تطلب . مبارزه با پولشویی . بررسی رعایت قوانین

تعیین قیمت واقعی تمام شده محصولات و خدمات

استفاده از فناوری اطلاعات و استقرار حسابرسی مستمر

موضوع

فعال سازی کلیه امکانات و منابع

محور قرار دادن رشد و بهره وری

سوم برع عادله عوامل در زنجیره تولید تا مصرف

اصلاح و تقویت همه جانبه نظام مالی کشور

برنامه ریزی تولید ملی و افزایش ارزش افزوده

صرفه جویی در هزینه های عمومی کشور

اصلاح نظام درآمد دولت

شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن

شفاف و روان سازی نظام قیمت گذاری

به روز سازی شیوه های نظارت بر بازار

آیه ۳۷۲ سوره بقره

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَاءَتْمُ بِدِينِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاقْتُبُوهُ..."

- ضرورة كتابة قرض و معامله
- نويسنده شخص ثالث (مستقل)
- در نظر گرفتن حق و عین واقعیت را نوشتند
- تکلیف به نوشتند به پاس موہبیت خداوند به او
- بدهکار برای نوشتند خدا را در نظر بگیرد و کامل بگوید تا کاتب بنویسد
- علاوه بر کاتب، طرفین باید دو شاهد بگیرند
- شاهد باید بالغ، مسلمان و مورد اطمینان باشد
- بدھی (یا معامله) کم باشد یا زیاد باید نوشته شود
- در معامله نقدی نوشتند قرارداد الزامی نیست اما باید شاهد گرفت
- نويسنده و شهود بخاطر رعایت حق و عدالت نباید مورد آزار و اذیت قرار گیرند

فرمایشات امیر المؤمنین [ع]

خطاب به فرمانداران

حساب خود را برای من بفرست و بدآن حسابرسی خداوند مهمتر از حسابرسی مردم است.

خطاب به مالک اشتر

برای زمامدار ، نزدیکان و خویشاوندانی است که اهل برتری جستن و امتیاز خواهی و دست اندازی هستند و در داد و ستد، انصاف را کمتر به کار بستن، پس ریشه ستم را با بریدن اسباب آن از بیخ برکن و به هیچ یک از اطرافیان و بستگانت زمینی را به بخشش و امگذار و مبادا در تو طمع کنند که قراردادی به سود ایشان بیندی که مایه زیان دیگر مردم باشد.

هدف نظارت و کنترل از دیدگاه امیر المؤمنین [ع]

- زدودن بدی‌ها و رشد خوبی‌ها
- بهبود رفتار کارگزاران
- ارتقای بینش کارگزاران نسبت به کارگزاری
- دقیق و سرعت در انجام کار

موارد نامه ۳۰ امیر المؤمنین [ع] به مالک اشتر

پس در کارهای کوشش کن و بازرس‌های درستکار و وفادار بر آنان بگمار، زیرا خبرگیری و بازرسی در نهان تو بر کارهای آنها، سبب وادار نمودن ایشان به امانتداری و مدارا نمودن با رعیت می‌گردد.

۵ نکته قابل استخراج از بیان فوق:

۱. ضرورت اصل نظارت
۲. ویژگی ناظر صادق و وفادار
۳. تأکید بر نظارت مخفیانه (که البته نافی غیر مخفیانه نیست)
۴. از فواید نظارت سوق دادن کارگزاران به عمل صحیح است
۵. هدف نظارت ترویج فرهنگ امانتداری و مدارا با مردم است

مقایسه ارزش‌های اخلاقی حسابرسی با اصول دینی

- استقلال و بی‌طرفی
- امانتداری و رازداری
- صلاحیت حرفه‌ای
- رعایت قوانین و استانداردها
- مسئولیت پذیری و پاسخگویی
- نظم و انضباط
- صداقت و درستکاری
- شفافیت

نتیجه تطبیق: این ارزش‌های اخلاق حرفه‌ای، مغایرتی با موازن شرعی ندارد.

تردید حرفه‌ای در انجام امور حسابرسی

حسابرسان در اجرای استانداردهای حسابرسی مکلفند کار خود را بگونه‌ای برنامه‌ریزی و اجرا کنند که از نبود تحریفی با اهمیت در گزارش‌های مالی اطمینان حاصل نمایند و توصیه شده است که حسابرسان درخصوص وجود تحریف ناشی از تقلب یا اشتباه همواره **تردید حرفه‌ای** را ملحوظ نمایند. به عبارت دیگر حسابرس بایستی با شک و تردید حرفه‌ای، وجود هرگونه تقلب و اشتباه را محتمل دانسته و با رسیدگی‌های خود وجود اینگونه تردیدها را اثبات یا رد نماید.

سؤال: آیا نحوه برخورد حرفه‌ای مبنی بر شک و تردید فوق در تعارض با "اصل صحت" و "اصل برائت" بوده و خلاف است؟ یا با توجه به نوع کار و مسئولیت حسابرسان در چارچوب قوانین و استانداردهای مربوطه مجاز می‌باشد؟

پاسخ: در امثال اینگونه موارد شک و تردید بجا و خود یک اصل است و محل جاری کردن اصول صحت و برائت نیست و باید سلامت دستگاه به لحاظ حسابرسی برای حسابرسان احراز شود.

اصل احتیاط در تهییه صورت‌های مالی

به موجب رهنمودهای ارائه شده از سوی مراجع حرفه‌ای، به حسابداران توصیه شده است که در انتخاب روش‌های حسابداری، روشی مدنظر قرار گیرد که محافظه کارانه بوده و **رعایت احتیاط** در شناسایی درآمدها و ثبت کلیه هزینه‌های قابل شناسایی، نهایتاً سود کمتری شناسایی و از تقسیم غیر مطمئن سود به سهامداران اجتناب گردد. لازم به توضیح است که اعمال روش یاد شده موجب جابجایی منافع از یک سال مالی به سال دیگر (که احياناً ذینفعان متفاوتی دارد) خواهد گردید.

سؤال: آیا رعایت احتیاط فوق الاشاره با توجه به تصریح موضوع (انطباق صورت‌های مالی با استانداردهای حسابداری) در صورت‌های مالی و اطلاع و پذیرش ذینفعان، از نظر شرعی بلا اشکال است؟

پاسخ: در صورت رضایت و آگاهی سهامداران از رویه مذکور و یا ذکر موضوع بصورت شرط ضمن عقد رعایت احتیاط فوق مانع ندارد.

تجسس و کنکاش در عملکرد مجریان

انجام کار حسابرسی ضرورتاً مستلزم بررسی سوابق مدیران و مسئولین برای احراز صداقت و درستگاری آنان و نیز رسیدگی به اسناد و مدارک دستگاه مورد رسیدگی و پرس و جو و **کنکاش** درخصوص چگونگی عملکرد مجریان آن و اعمال **کنجکاوی خاص برای شناسایی عیوب و نواقص** موضوعات مختلف بوده نهایتاً منجر به گزارش اشکالات و ایرادات آنها است.

سؤال: آیا انجام این امور مشمول حکم **ولاتجسسوا و لا یغتپ ... و مذمت عیب‌جویی دیگران** نمی‌شود؟

پاسخ: موارد مذکور رسیدگی، بررسی و نظارت است و مصدق تجسس حرام یا غیبت و عیب‌جویی نیست.

اصل رازداری در حسابرسی

حسابرسان در جریان انجام کار خود مجموعه‌ای از اطلاعات مختلف را کسب و از وجود اشکالات و ایرادات نیز باخبر می‌شوند و اینگونه اطلاعات و اشکالات و ایرادات را طی گزارشاتی به مراجع مافوق دستگاه مورد رسیدگی (نظیر مجمع سهامداران و هیئت امناء) و حسب تکالیف مقرر در قوانین و مقررات به مراجع حرفه‌ای و قضایی منعکس می‌نماید. از طرف دیگر حسابرسان به دلیل شرایط **امانتداری** می‌بایستی نسبت به اطلاعات واحد مورد رسیدگی خود **رازدار** باشند.

سؤال: آیا انعکاس موضعات فوق الاشاره به خارج از دستگاه مورد رسیدگی خلاف رازداری است یا خیر؟

پاسخ: انعکاس گزارشات به غیر از مراجعی که قانون مشخص گرده است، جایز نیست.

عدم گزارشگری موارد تضییع حقوق جامعه

حسابرسان در جریان انجام کار خود احیاناً به مواردی از تضییع حقوق جامعه برخورد می‌نمایند که به موجب ضوابط و استانداردهای موجود ملزم به گزارشگری آن نیستند.

سؤال: آبا عدم انعکاس اینگونه موضوعات نوعی تخلف از تکاليف شرعی نیست؟

پاسخ: گرچه در چارچوب وظیفه حسابرسی وظیفه‌ای متوجه آنان نباشد، ولیکن با رعایت شرایط امر به معروف و نهی از منکر و حفظ مصالح نظام باید به مراجع ذی صلاح اطلاع‌رسانی گردد.

اصل اهمیت در حسابرسی

نظر به عدم امکان رسیدگی به کلیه عملیات یک دستگاه بهدلیل حجم بالای آنها و محدودیت‌های موجود در زمان و بودجه حسابرسی، حسابرسان بر اساس استانداردهای مربوطه و با **اولویت بخشیدن به موارد اساسی و دارای اهمیت** (اعم از اهمیت کمی و موضوعی) بدان‌ها پرداخته و از رسیدگی به موارد کم‌اهمیت و بی‌اهمیت خودداری کرده و همچنین در گزارشگری خود نیز از درج مسائل کم اهمیت اجتناب می‌ورزند.

سؤال: آیا رویکرد حسابرسان مبنی بر رسیدگی به موارد با اهمیت و عدم رسیدگی و درج مسائل کم اهمیت در گزارش از نظر موافقین شرعی بلاشكال است؟

پاسخ: در صورت انطباق رویه مذکور با عرف حسابرسی و اطلاع ذی‌نفعان از این رویه بلامانع است.

نمونه‌گیری در حسابرسی

حسابرسان به دلیل محدودیت‌های زمانی و هزینه‌ای تمامی عملیات دستگاه مورد رسیدگی را بررسی نکرده و تنها قادرند بخشی از موارد با اهمیت را به اتكای علم آمار بطور **نمونه‌ای** انتخاب و مورد رسیدگی قرار داده و نتایج رسیدگی‌ها را تعمیم دهند.

سؤال: آیا تعمیم نتایج حاصل از رسیدگی به نمونه‌های انتخابی، برای اظهار نظر نسبت به کلیت صورت‌های مالی از نظر موافق شرعی پلاشکال است؟

پاسخ: در نمونه‌گیری اگر اطمینان عرفی حاصل شود بلامانع است.

پایان